

relacje}

Muzeum Historyczne w Lubinie

Sąsiedzi. Czesi – wystawa plenerowa w Parku Leśnym

Od 4 marca do 31 grudnia 2024 roku w Parku Leśnym w Lubinie można było oglądać wystawę *Sąsiedzi. Czesi* – wyjątkową propozycję dla miłośników kultury, tradycji i zwyczajów naszych południowych sąsiadów.

2024

Termin wystawy:

4 marca – 31 grudnia 2024

Ekspozycja składała się z kilkunastu rysunków autorstwa cenionego rysownika i karykaturzysty Břetislava Kovařika. Każdą grafikę wzbogacono tekstem Marleny Kovařik – żony artysty. Wystawa prezentowała bogaty przekrój społeczno-kulturalny kraju nad Wełtawą, a także przybliżała ważne wydarzenia historyczne i polityczne

WYNALAZKI

osoba: Janina Kozłowska / rysunek: Marek Kozłowski
kolor: Janina Kozłowska / rysunek: Marek Kozłowski

Juliana Radová, żona właściciela cukrowni Krystofa Rady w Dačicach, zranila się w palec przy porcjowaniu wielkiej głowicy cukru. Z obowiązkiem palcem posła poskrzążyć się młóczy i prosila, aby wymyślił szerokie jakis porcjowniczy formę cukru. Tak w 1841 roku Krystof Rad wynalazł prasę do wyrobu **koszek cukru**, później swój wynalazek opatentował. W Dačicach wystawiono temu wynalazkowi nawet niewielki pomnik.

Piorunochron, to wynalazek teologa i przyrodnika Václava Prokopa Diviša (1698–1765) z Helvíkovic koło Zámberka. Vincenc Prissini (1799–1851) z uždoviska Lázně Jeseník, popularizator hydroterapii, wymyślił **prysznic**, nazwa pochodzi właśnie od jego nazwiska. Chemicy czeskosłowaccy Stanislav Brehara (1925–2012) i Radim Fukáček (ur. 1929 r.) wymyślił **materiał wybuchowy Semtex**. Słowo robot, uipopularniejsze w świecie czeskie słowo wymyślił malarz Josef Čapek (1889–1947) a spopularyzował jego brat pisarz i dziennikarz Karel Čapek (1890–1938) w sztuce R.U.R.

Jaroslav Heyrovský (1890–1967), czeski chemik i laureat Nagrody Nobla w dziedzinie chemii za 1959 rok, wynalazł **polarografię**, elektrochemiczną metodę analizy pomiaru prądu. František Křižík (1847–1941), technik, przemysłowiec i wynalazca wymyślił **okrągłą lampę**, zastąpił ją później żarówką i świetlną fontannę. Jan Andrlík (1900–1982), pilot i konstruktor, wymyślił **kabinowy motocykl**.

Dačice – pomnik koszek cukru. Fot. Photo Harold

Metalowe zatzaski powstały w 1902 roku w czeskiej firmie Koli-i-noor Walde; najbardziej znany wzorek zatzaski to ten, który uoszcznił w 1912 roku czeski malarz František Kupka na obrazie *Dieu-cyria z zatzaskiem (Diela s poutenlou)*. W tej samej firmie wymyślono **ołówek automatyczny** produkowany w 1950 roku, na wymiętaliu rysiki, znany w Czechach pod nazwą *teranilla*.

Profesor Otto Wichterle (1913–1998), chemik i prekursor czeskiej chemii mikroszczepkowej, wymyślił elastyczne **so-czewki kontaktowe**. A nie było łatwo, profesor pierwsze próby z hydrozolem wykonywał w domu, bo komunistyczne władze utrudniały mu pracę na uniwersytecie. W 1961 roku na Boze Narodzenie naukowców, przy pomocy zestawu zabawek dla dzieci Merkur, skonstruował prototyp urządzenia i wyprodukował pierwsze, regularne cztery soczewki, które były elastyczne i nie drażniły oka.

Kolezasty jeź, służący jako zapora przeciwczołgowa, to czeski wynalazek nazywany w Czechach *jezek lub rozsochát* – został wynaleziony przez majora Františka Kašika (1888–1969).

Plyn Chlumského, środek dezynfekcyjny (kwas kauolowy z kamforą), wymyślił i zastosował w 1925 roku Vítězslav Vac-lav Chlumský (1867–1943), chirurg i ortopeda, założyciel Czeskiego Towarzystwa Ortopedycznego.

Czeskie prętki szluga jako zbroń. Fot. domena publiczna

Otto Wichterle, wynalazca elastycznych soczewek kontaktowych. Fot. domena publiczna

Nie zabrakło odniesień do początków państwa polskiego i roli księżnej Dobrawy, matki Bolesława Chrobrego. Kolejne plansze opowiadały o wojnach husyckich oraz o ciekawych czeskich wynalazkach.

MATKA CHRZESTNA

Odobova lub Dobrova (z łac. *Dobrua* lub *Dobrua*), arystokratka około 925–930 roku, była córką czeskiego księcia polskiego i króla Przemysła i żoną pierwszego polskiego króla Bolesława I. Jej ojciec, książę Dobrova, był synem polskiego króla Bolesława I. Jej matka, księżna Dobrova, była córką czeskiego księcia polskiego i króla Przemysła i żoną pierwszego polskiego króla Bolesława I. Jej ojciec, książę Dobrova, był synem polskiego króla Bolesława I. Jej matka, księżna Dobrova, była córką czeskiego księcia polskiego i króla Przemysła i żoną pierwszego polskiego króla Bolesława I.

Książę prępsie się zaliczyć do dynastii Świętej Trójcy w Gnieźnie i Świętego Wita w Przemysle. Historycy przypisują mu rolę w wywołaniu powstania w 963 roku przeciwko Bolesławowi I. Jego matka, księżna Dobrova, była córką czeskiego księcia polskiego i króla Przemysła i żoną pierwszego polskiego króla Bolesława I.

Młodziutka Dobrova i Mieszko I uwięźlieli przymierze polskie, które przetrwało do jej śmierci w 977 roku. Kiedy w 975 roku zmarł Otto I Wielki, cesarz rzymski, Mieszko I dał jako narzeczoną cesarza – Henryka II Kłótnika. Po śmierci księżni stosunki cesarstwo-polskie pogorszyły się.

Gdzie została pochowana księżna? Nan-joo di do, choć utrzymuje się, że w Gnieźnie. Pisaenim Ter Igni-ski napisał w *Wizerunkach*, że jej grób odkryto w katedrze wizerunkach, pod prostym głazem, nie znaleziono tam zbudowanych szat koloru fioletowego i purpurowego, wąskiej przepaski, złotem przybranej.

Księżna Dobrova była matką pierwszego króla Polski Bolesława I Chrobrego (967–1025).

Domyślny portret Dobrawy. Autorstwa Jana Matejki, domena publiczna

Dwa polskie złote z wizerunkiem Dobrawy, 1936 rok, domena publiczna

Sąsiedzi. Czesi

W części poświęconej polityce szczególne miejsce zajmował rok 1968 i słynna Operacja Dunaj – inwazja wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację. Jedną z grafik przedstawiała Václava Havla – pisarza, dramaturga, działacza opozycji antykomunistycznej, ostatniego prezydenta Czechosłowacji i pierwszego prezydenta Czech.

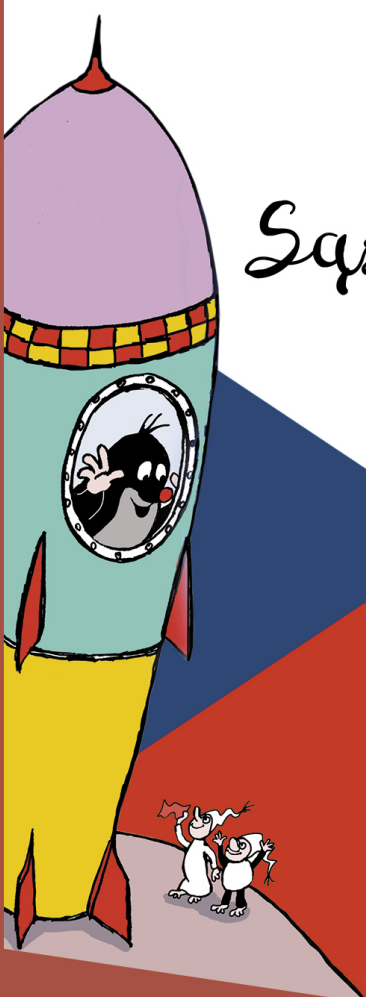

Nie zabrakło także odniesień do sportu, satyry i bajek.

Fani hokeja bez trudu rozpoznawali na ilustracjach Jaromira Jágra – legendę czeskiego sportu. Miłośnicy literatury przypominali sobie przygody dobrego wojaka Szwejka – sympatycznego, choć niezbyt rozgarniętego bohatera, stworzonego przez Jaroslava Haška. Pojawiła się też najbardziej znana czeska animacja z Krecikiem w roli głównej.

Sąsiedzi. Czesi

na rysunkach Břetislava Kovaříka

Park Leśny w Lubinie

2024

WYSTAWA

muzeum-lubin.pl

Muzeum
Historyczne
w Lubinie

} Plakat do wystawy:
Sąsiedzi. Czesi

Biblioteka Cyfrowa Zagłębia Miedziowego

Muzeum Historyczne w Lubinie

relacje}

Wydawca: Muzeum Historyczne w Lubinie **Adres:** M. Curie-Skłodowskiej 6,
59-300 Lubin **Kontakt:** sekretariat@muzeum.lubin.pl **Teksty:** Tomasz Józwiak
Redakcja tekstu/koordynacja: Justyna Karlińska **Korekta:** Dorota Gońda
Projekt graficzny: Kamila Tworek **Skład:** Karolina Smolarek
Zdjęcia: Tomasz Folta (str. 1-2, 5, 7, 10), Tomasz Józwiak (str. 3-4, 6),
Karolina Smolarek (str. 8)

bibliotekamiedziowa.pl

muzeum-lubin.pl